

gevonden — dateringen in profielen aangeven, soms tot op 25 jaar nauwkeurig. Daarbij blijkt, dat de verzilting van het oostelijk deel van de Zuiderzee, met name het gebied dat thans Noordoostpolder is, eerst plaats vindt in de vroege XVIIde eeuw en dat ook verder in het midden van de XVIIde eeuw en nadien, vermoedelijk klimatologische omstandigheden aanleiding geven tot merkwaardige sedimentatieverschillen.

Uit de bovenstaande, slechts summier aangegeven punten van de ontwikkelingsgeschiedenis van deze Nederlandse binnenzee moge blijken, hoe ingewikkeld ook de jongste fase van de kwartair-geologie is: vol problemen en gegevens. Zowel de geoloog als de archaeoloog mogen dan de voorkeur geven aan het verzamelen en verwerken van oudere gegevens, ook de jongere ontwikkelingen vragen nog op tal van plaatsen om verklaring. Zo ergens, dan is hier een terrein waar de nauwe samenwerking tussen kwartair-geoloog en archaeoloog geboden is.

Waar de bodemkartering in de nieuwe polders geschiedt door een speciaal daarvoor in het leven geroepen bodemkundige afdeling van de Directie van de Wieringermeer (Noordoostpolderwerken), waaraan bodemkundigen verbonden zijn met ruime belangstelling voor de geologie, en het biologisch-archaeologisch onderzoek wordt uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek tezamen met de dienst van bovengenoemde Directie, zijn alle voorwaarden voor een goede samenwerking aanwezig. Wellicht meer nog dan elders in het land heeft hier de archaeologie mede een taak als hulpwetenschap bij de kwartair-geologische studie.

Schokland, November 1951.

OSAR -- EXIT

Het rommelde al bijna een halve eeuw boven de eskers van de Veluwe, het door ons zo geliefde landschapstype der kronkelende ruggen, zo pregnant met de „bajonetknikken” weergevende het zandbezinksel in de door grillige scheuren geteisterde ijsmassa van het Rissglaciaal, of in ijstunnels bezonken zandmateriaal.

Hoe meer men bekend raakte met de echte osar in Zweden, des te meer rees de twijfel aan de echtheid der onze. Zo zijn de osar in Noord-Europa grindrijk, de Veluwse zijn er uitermate arm aan of missen het geheel; de noordelijke osar bevatten keileemlenzen en steenbrokken, welke in 't geheel niet in onze eskers voorkomen.

Door Edelman, Boerman, Tesch, e.a. werden ze dan ook ten slotte als pseudo-osar beschouwd, in wezen stuifzandruggen, waarop de naam van streepduinen toepasselijk werd geacht.

Zie ook G. C. Maarleveld in *Geologie en Mijnbouw*, Sept. '51.

P. VAN DER LIJN